

Lekcija 4

Koje zanimanje mi odgovara?

Moji kriteriji za odabir zanimanja

<p>Ova tabela sažima informacije koje su nastavniku potrebne u svrhu planiranja i izvođenja časa.</p> <p>Razvijanje sposobnosti odnosi se direktno na obrazovanje za demokratiju i ljudska prava.</p> <p>Cilj učenja pokazuje šta učenici znaju i razumiju.</p> <p>Zadatak (zadaci) koji se daju učenicima, uz metodu, važni su sastavni dijelovi procesa učenja.</p> <p>Kontrolni popis materijala predstavlja pomoć u pripremi časa.</p> <p>Raspored nastavniku omogućuje okvirno planiranje vremena.</p>	
Razvijanje sposobnosti	Prepoznavanje, uspostavljanje ravnoteže i utvrđivanje prioriteta kod kriterija za odluku.
Cilj učenja	Osnovni kriteriji za odabir zanimanja su: „Koje zanimanje odgovara mojim interesima i prednostima?“
Zadaci učenika	Učenici odabiru ili odbacuju neko zanimanje i navode razloge svog odabira.
Materijali i sredstva	Radni materijal za učenike 1.3. Nastavni materijal 1.2 (izrezati niz kartica sa zanimanjima i to otprilike 10 kartica više nego što ima učenika u razredu).
Metoda	Individualni rad s radnim materijalom. Plenarna rasprava.
Raspored	1. Učenici prihvataju ili odbijaju ponudu za posao. 20 min. 2. Učenici razmjenjuju svoje kriterije za odabir zanimanja. 20 min.

Informacije

U lekciji 1.3, učenici su razmatrali tri ključna pitanja koja će značajno uticati na njihov budući život – odabir koji se tiče njihovog zanimanja, partnera i porodice (roditeljstva). U ovoj lekciji učenici podrobnije istražuju kriterije kod jedne od ovih odluka – odabir zanimanja.

Dva kriterija su od iznimne važnosti: koji me posao zanima? Koji posao mogu najbolje raditi?

Važnost ovih pitanja je očita, ali su očite i teškoće kod odgovaranja na ta pitanja, posebno na drugo pitanje. Potrebne su konkretne informacije; predlaže se projekt uvida u zanimanje kako bi učenici savladali ovaj problem.

Opis lekcije

1. Učenici prihvataju ili odbijaju ponudu za posao

Nastavnik uvodi temu

Nastavnik uvodi temu, upućuje na stalak s papirom na kojem se nalazi trokut s ključnim odabirom. U prošloj lekciji učenici su raspravljali o složenosti koja prati ove tri odluke: zanimanje, partner i porodica.

U ovoj lekciji učenici će se fokusirati na jedan od ta tri odabira – svoje buduće zanimanje.

Nastavnik objašnjava početak, naime, da učenici trebaju zamisliti kako im je ponuđen neki posao. Nastavnik im daje karticu s ponuđenim poslom. Odlučuju hoće li ponudu prihvatiti ili ne.

Nastavnik uvodi metodu – jednostavnu simulaciju tržišta rada

Nastavnik učenicima dijeli radni materijal 1.3 i traži da ispune prvi red: da li već imaju posao koji žele, ili, jesu li izvršili odabir? Ako ne, čekaju sljedeći korak.

Nastavnik objašnjava pravila. Kada učenici dobiju karticu s ponuđenim zanimanjem, odlučuju da li će ga prihvatiti ili odbiti. Na radnom materijalu bilježe svoje razloge.

Mogu tražiti drugi posao. Mogu međusobno mijenjati posao, ili zamijeniti svoju karticu s jednom od kartica na nastavnikovom stolu. Bilježe sve poslove koji su im ponuđeni i daju obrazloženje za prihvatanje odnosno odbijanje.

Ako pronađu posao koji vole, jednostavno zadrže karticu. Ako karticu stave na klupu bez uzimanja druge kartice, ostaju nezaposleni.

Prije nego što započne simulacija tržišta rada, učenici moraju imati jasnu ideju o pravilima i svojim ulogama.

Nastavnik svakom učeniku daje jednu karticu sa zanimanjem. Mnogi će se vjerovatno buniti i odmah će se htjeti riješiti ponude. Ako je potrebno, nastavnik ih podsjeća na zadatak – da na radni materijal napišu razloge zbog kojih ne žele prihvatiti neko zanimanje.

Učenici učestvuju u simulaciji tržišta rada – traže zanimanje kojim će se baviti

Kada su učenici dobili kartice sa zanimanjima, nastavnik ih pušta da samostalno rade. Nastavnik prati koliko je učenika prihvatilo ponudu i podsjeća ih da naprave kratke bilješke prije nego što se međusobno mijenjaju za zanimanje.

2. Učenici razmjenjuju kriterije za odabir zanimanja

Učenici prepoznaju osnovne kriterije za odabir zanimanja

Učenici sjede u obliku pravougaonika ili kruga kako bi olakšali komunikaciju.

Nastavnik poziva na dizanje ruku. Ko je prihvatio ponudu? Ko nije?

Zatim nastavnik traži da učenici formiraju grupe od četiri do šest učenika i razmijene kriterije. Njihov je zadatak da sastave popis s tri osnovna kriterija oko kojih se svi slažu.

Nakon pet minuta glasnogovornik grupe saopštava rezultat, a neki drugi član grupe bilježi njihove bodove na tablu ili stalak s papirom. Bilježe se bodovi svih grupa kako bi se na taj način naglasila njihova važnost. Rezultat može izgledati ovako:

Koje mi zanimanje odgovara? Kriteriji za odabir zanimanja
Lični interesi
Stručna sprema
Dobra zarada
Radno vrijeme
Fleksibilnost
Sigurnost zanimanja
...

Učenici prepoznaju osnovne kriterije kod odabira zanimanja

Ako su grupe ponavljale određene kriterije kod odabira zanimanja, učenici mogu smatrati da su ti kriteriji naročito važni. Razmjenjuju mišljenja i objašnjavaju razloge.

Učenici mogu slijediti svoje lične prioritete pa nije potrebno postizati saglasnost. Na primjer, visoka plata može nekom biti važnija, dok drugi mogu insistirati na slobodnim vikendima i fleksibilnom radnom vremenu. Međutim, postoji nešto što nastavnik mora nastojati približiti učenicima.

Svi želimo izbjeći nezaposlenost, tako da je sigurnost nekog zanimanja često najvažniji faktor. Međutim, poslovna kretanja ne mogu se predvidjeti pa će učenici posvuda nailaziti na konkurenciju. Učenici moraju izabrati zanimanje, ili barem kategoriju zanimanja („pravo“, „medicina“) kada završe školu, a posao će tražiti nakon što završe studij ili obuku. Niko ne može pouzdano predvidjeti kakve će mu biti šanse za četiri ili pet godina.

Zbog toga učenici moraju uzeti u obzir dva kriterija:

1. Šta me zanima i šta bih voljela raditi?
2. U čemu sam dobar/dobra? Koje su moje prednosti? Šta mogu najbolje raditi ako sam pod pritiskom konkurencije? Nastavnik učenicima daje dovoljno vremena da najprije razmisle o tim stvarima te da potom odgovore.

Učenici raspravljaju o primjeni kriterija

Kod razmišljanja o tome kako primijeniti ova dva osnovna kriterija, učenici će vjerovatno postati svjesni teškoća koje ih prate. Na drugo gornje pitanje nije teško odgovoriti. Uz pomoć roditelja i prijatelja, kao i nastavnika, mogu istražiti svoj konkretan profil sposobnosti.

Prvo pitanje je mnogo teže, jer su učenicima potrebne informacije o zahtjevima i usavršavanju. Nastavnici nisu stručnjaci za profesionalnu karijeru pa je škola tu ograničena i učenici sami moraju pronaći potrebne informacije. Prema tome, stiču iskustvo sa slobodom izbora i izgradnjom identiteta, što su vrlo zahtjevni zadaci.

U mnogim zemljama škole pružaju pomoć svojim učenicima u praćenju raznih zanimanja. Ovaj model predlaže se kao dodatna pomoć koju će učenici, roditelji i poslovni ljudi pozdraviti i podržati.

Proširenje teme: uvid u zanimanje

Problemi s kojima se učenici susreću i na koji način im projekt omogućavanja uvida u zanimanje može pomoći

Učenici znaju koliko je važan izbor odgovarajućeg zanimanja za njihov budući život. Shvatili su koji su osnovni kriteriji za odabir, no shvatili su također da bez pouzdanih i ažuriranih informacija ne mogu procijeniti koji zahtjevi nekog konkretnog zanimanja se poklapaju s njihovom talentima, sposobnostima i interesima. Projekt uvida u zanimanje na radnom mjestu može učenicima biti korisna pomoć u dobivanju takvih informacija.

Zadatak za učenike

Učenici istražuju zanimanje za koje smatraju da odgovara njihovim kriterijima. Provede nekoliko radnih dana sa stručnjakom. Prate što rade i s kim surađuju. Pomoću upitnika (vidi Radni materijal učenike 1.4) intervjuičaju svog poslovnog partnera. Ako je moguće, izvršavaju određene zadatke kako bi stekli iskustvo iz prve ruke (kao tokom pripravničkog staža). Školski raspored je tako zamijenjen radnim satima na poslu. Prema tome, ako hirurg počinje operirati u 6 sati ujutro, učenik mora biti uz njega u operacionoj sali (kako bi utvrdio, na primjer, može li uopšte podnijeti hiruršku operaciju).

Na osnovu upitnika učenici pišu izvještaj. Izvještaj se može predati nastavniku i ocijeniti, što učenicima daje dodatni poticaj da zadatak urade kako treba. Učenicima se savjetuje da dnevno vode bilješke i pišu izvještaj tokom radne sedmice, a ne kasnije – primjer efikasnog upravljanja vremenom.

Izvještaj treba biti sistematski opis, a ne lični dnevnik, kako bi se učenici prilikom odabira zanimanja fokusirali na osnovne kriterije.

Učenici sami moraju pronaći svoje poslovne partnere, uz pomoć svojih roditelja, porodice i porodičnih prijatelja. Idealno bi bilo da u tu svrhu ne odlaze na radna mjesta roditelja ili rođaka.

Podrška škole i nastavnika

Učenik ima glavnu ulogu i odgovoran je za rezultat. Škola pruža mogućnost, utvrđuje okvir, odobrava projekat i rješava pravna pitanja (dozvola nadležnog ministarstva, osiguranje). U ranoj fazi, škola također kontaktira roditelje koji igraju vrlo važnu ulogu (vidi u nastavku).

Na zahtjev, učenicima se može dati pisana punomoć kada se prijavljuju za praćenje nekog zanimanja na radnom mjestu. Po okončanju projekta, direktor šalje pismo zahvalnosti svim partnerima koji su učenicima bili domaćini.

Ako je moguće, nastavnik bi trebao posjetiti učenike tokom projekta. Nastavnik mora biti telefonski dostupan tokom projekta kako bi u hitnom slučaju mogao brzo reagovati.

Zadaci po završetku projekta

Preporučujemo ocjenjivanje izvještaja u svrhu naglašavanja njihove važnosti. Nastavnik se s poštovanjem treba odnositi prema izvještajima budući da se radi o ličnim dokumentima. Nastavniku treba biti jasno da nije bio prisutan tokom projekta i intervjua, što znači da su ovdje stručnjaci učenici, a ne nastavnik. Prema tome, kod ocjenjivanja se treba fokusirati na aspekte poput jasnoće, koherentnosti, pažnje i potpunosti. Sa stajališta učenika, ova vrsta zadatka vrednija je od bilo kojeg testa, a nastavnik bi trebao biti spreman dodijeliti više najboljih ocjena nego što je to obično slučaj.

Učenici bi trebali imati mogućnost razmjene iskustava. To zahtijeva više vremena nego što se može osigurati u sklopu redovne nastave obrazovanja za demokratiju i ljudska prava ili nastavnih časova obrazovanja za demokratiju i ljudska prava. Korisna prilika je praćenje zanimanja kao događaja koji organizira škola. To je od posebne važnosti za mlađe učenike koji će tek za godinu dana raditi na takvom projektu, ali i za roditelje. Partneri istog zanimanja ili lokalna štampa te predstavnici lokalnih poslovnih subjekata također bi trebali biti pozvani.

Podrška roditelja

Kao prvo, roditelji mogu pružiti podršku svojoj djeci pri utvrđivanju njihovih prednosti i interesa. Roditelji poznaju svoje dijete od prvog dana i sjećaju se njegovog razvoja iz perspektive koja se razlikuje od perspektive stručnjaka u školi. Roditelji općenito pozdravljaju ovakvu vrstu projekta jer cijene svaku podršku koja se pruža njihovoj djeci u odabiru zanimanja. Iz razumljivih razloga roditelji obično prenaplašavaju sigurnost zanimanja. U ekonomiji podložnoj brzim promjenama roditelji su manje pogodni za savjetnike u planiranju karijere.

Kako učenicima pronaći poslovnog partnera

Obično se od učenika traži da pronađu mentora za projekat praćenja zanimanja. Njihovi roditelji, a u nekim slučajevima rođaci ili prijatelji, mogu biti dragocjena pomoć u uspostavljanju veze s potencijalnim partnerima. Učenici ne bi smjeli prerano parviti kompromise ukoliko im se potraga učini preteškom. Ono što traže nije posao već prilika za uvid u neko konkretno zanimanje. Ako nije moguće pronaći nekog ko obavlja neki konkretan posao, npr. televizijskog novinara, ustupak bi bio tražiti alternativno rješenje u okviru iste kategorije zanimanja, npr. novinara koji radi za lokalne novine.

Podrska lokalnog biznisa i institucija

Od svakog profesionalca koji na sedmicu dana primi učenika očekuje se dodatni napor, a to treba izuzetno cijeliti. Međutim, mnoge poslodavce zanima privlačenje kvalifikovanih i dobro informisanih kandidata i, s njihovog stajališta, praćenje zanimanja predstavlja mogućnost testiranja učenika, a možda i priliku da im se kasnije dâ ponuda.

Učenicima je potreban mentor ili supervizor. To može biti njihov poslovni partner ili neko drugi. Učenici su oslobođeni nastave pa ih stoga ne treba plaćati za projekt koji izvode. Oni nisu tu da bi obavljali redovni posao već da slijede vlastiti plan u skladu s upitnikom (Radni materijal za učenike 1.4).

Dugoročni učinci za učenike

Iskustvo je pokazalo da ovaj projekt mnogim učenicima pomaže da ozbiljnije i zrelije pristupe zadnjim godinama svog srednjoškolskog obrazovanja. Postaju svjesniji svojih interesa i više cijene neke predmete, jer ih mogu povezati sa svojim životom po završetku škole. Vrlo je važno i drugačije ako im neko izvan škole kaže da su „pravopis i rukopis“ *jako* važni. Osim toga, korisno je i uzbudljivo iskustvo ako učenici otkriju da se mogu nositi s prilično mnogo zadataka u profesionalnom svijetu.

Učenici se mogu vratiti u školu s jasnim odgovorima. Možda će sada znati kojim će se zanimanjem baviti pa mogu poduzeti sljedeće korake u planiranju svog studiranja i obrazovanja nakon što završe školu. Osim toga, ako im je projekat pokazao da moraju tražiti neko drugo zanimanje, to je također vrijedan korak naprijed, jer su se oslobodili nekih iluzija i sada mnogo preciznije mogu razmišljati koje bi im zanimanje odgovaralo.

Informacije o programima praćenja zanimanja

Velika Britanija: www.prospects.ac.uk

Baden-Württemberg, Njemačka: www.schule-bw.de/schularten/gymnasium/bogy